

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti online

Co je nového**1**

Národní knihovnu ČR povede PhDr. Petr Kroupa

Provozní doba během květnových svátků

Zkušební přístup do 15. 5.

Služby Hudebního oddělení nově

Svět knihy Praha 2015

Výstava Jan Hus: problém přijmout svobodu

Knihy znovu nalezené

Představujeme**3**

Krásná literatura v elektronické podobě

Dalimilova kronika

Výstava e-NK ČR aneb Vítejte v elektronickém světě NK

Soutěžte s výstavou e-NK ČR!

Co najdete v Národní digitální knihovně

Co najdete v NDK / Osud JUDr. Milady Horákové

Jak se knihy dostávají do Slovanské knihovny

Zajímavosti a tipy**8**

Co čte knihovník? / Mytologie, hrdinové a současnost

Střípky z Archivu NK ČR / Váleční hrdinové

Kalendárium aneb víte že ...

Zveme vás**11**

Pařížský zlomek Dalimilovy kroniky

Meziválečná přestavba Klementina

Jan Hus: Problém přijmout svobodu

e-NK ČR aneb Vítejte v elektronickém světě Národní knihovny

Karel Vodák

Slavnostní udělení ceny Rudolfa Medka pro rok 2015

e-zpravodaj NK ČR

ročník 2 / číslo 3 / 2015 / květen–červen / beta verze

Dvuměsíčník

Adresa vydavatele a redakce:

Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1, IČ 00023221, DIČ CZ00023221

E-mail: e-zpravodaj@nkp.cz

Telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová), 221 663 252 (S. Vondráková)

Výkonná redakce: Hana Vajnerová, Soňa Vondráková

Redakční rada: Irena Maňáková (předseda), Jana Huňová, Karolína Košťálová, Petra Šťastná

Grafické zpracování: Martina Gáčořová

Příspěvky připravili: Lukáš Babka, Kateřina Hekrdlová, Zuzana Hochmalová, Karolína Košťálová, Jan Lukavec, Hana

Nemeškalová, Zuzana Petrášková, Jana Rumanová, Petra Šťastná, Zdeněk Uhlíř, Hana Vajnerová, Soňa Vondráková

Obrazová dokumentace: Archiv NK ČR, Creative Commons, cs:ŠJů, Eva Hodíková, Manuscriptorium, Odbor služeb

NK ČR, Oddělení výstav NK ČR, Nina Seyčková, Svět knihy, s.r.o., Hana Vajnerová, web NK ČR, web ustrcr, Wikipedia

e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese: <http://e-zpravodaj.nkp.cz>**Co je nového****Národní knihovnu ČR povede
PhDr. Petr Kroupa**

Ministr kultury Daniel Herman pověřil 24. dubna 2015 PhDr. Petra Kroupu dočasným vedením Národní knihovny ČR (NK ČR). Jeho uvedení do funkce předcházela rezignace Mgr. Miroslava Rovenského, dočasně pověřeného řízením NK ČR 6. března 2015 po rezignaci generálního ředitele Ing. Tomáše Böhma, který stál v čele knihovny od 3. ledna 2011.

Ministerstvo kultury ČR připravuje vypsání výběrového řízení na post generálního ředitele NK ČR.

Petr Kroupa je respektovaným odborníkem v oboru památkové péče. Vystudoval historii umění a etnografii na brněnské univerzitě. Zahraniční zkušenosti získal na muzeologické stáži v Louvru. Je členem ICOMOS (expertní člen mezinárodního vědeckého výboru pro teorii a filosofii restaurování TheoPhilos). Při působení v Národním památkovém ústavu (NPÚ) získal zkušenosti s investičními akcemi. Vedl projekty integrovaného operačního programu (IOP) – Centrum obnovy památek architektury 20. století spojené s rekonstrukcí areálu vily Stiassni v Brně a projekt Národní centrum divadla a tance, jehož součástí je obnova tří zchátralých památkových objektů státního zámku ve Valticích.

Dosud pracoval jako ředitel Metodického centra moderní architektury NPÚ, sídlícího právě v nově zrekonstruované vile Stiassni v Brně. Do roku 2013 byl ředitelem brněnské pobočky NPÚ.

„*Nepřicházím jako knihovník, ale jako člověk se zkušenostmi s vedením rozsáhlých investičních akcí v resortu kultury,*“ sdělil Petr Kroupa. Dokončení revitalizace Klementina mezi takové akce patří.

Provozní doba během květnových svátků

Z důvodu státních svátků a na ně navazujících sobot je Národní knihovna ČR uzavřena:

- od pátku 1. května do neděle 3. května
- od pátku 8. května do neděle 10. května

Velice děkujeme vám, našim uživatelům a návštěvníkům, za pochopení.

V termínu 1.- 3. 5. 2015 bude možné navštívit výstavu „Meziválečná přestavba Klementina“ v Galerii Klementinum.

V pátek 1. května bude v Zrcadlové kapli mimořádně vystaven Pařížský zlomek Dalimilovy kroniky, originál rukopisu latinského překladu nejstarší české kroniky (více o kronice i výstavě dále v e-zpravodaji).

Zkušební přístup do 15.5.

Do poloviny května máte možnost nahlédnout do zdigitalizovaných archivů významných britských novin *The Times* (1785–2009), *The Sunday Times* (1822–2006) a *The London Illustrated News* (1842–2003) – jedinečných zdrojů, mapujících události více než 200 let politického, společenského a kulturního života.

Služby Hudebního oddělení nově

Hudební oddělení nyní poskytuje své služby v prostorách Studovny oddělení rukopisů a starých tisků (ORST). S ohledem na spojení dvou oddělení do jednoho prostoru v ORST aktualizujeme pravidla chodu Hudebního oddělení:

- Veškeré materiály vyjma rukopisných hudebnin, tedy tištěné hudebniny, knihy o hudbě, zvukové dokumenty a další typy materiálů s hudební tematikou (periodika, mikrofilmy) je potřeba **elektronicky objednat prostřednictvím katalogu NKC**.

- Expediční čas je různý dle nynějšího provizorního uložení žádaného materiálu. Připravení objednaného dokumentu **sledujte ve svém čtenářském kontě** v záložce požadavky na výpůjčky, posléze výpůjčky ve studovně ORST; zprávu o expedici dostanete také e-mailem.

- Objednaný dokument zůstává **připravený ve studovně ORST maximálně 14 dnů**.

- **Rukopisné hudebniny** objednávejte elektronicky na e-mailu oh@nkp.cz, nebo telefoních číslech 221 663 129, 221 663 255.

- Všechny další potřebné konzultace řešíme rovněž přes e-mail nebo telefonicky.

- V případě požadované konzultace služba ve studovně ORST zavolá službu z Hudebního oddělení.

- **Ve studovně je k dispozici rovněž digitální klavír Clavinova, přehrávač CD, čtečky mikrofilmů a čtenářský počítač s přístupem do licencovaných databází.**

**SVĚT KNIHY PRAHA
BOOK WORLD PRAGUE
14.–17. 05. 2015**

Svět knihy Praha 2015

21. mezinárodní knižní veletrh a literární festival

Letos, stejně jako v předchozích letech, se pro milovníky četby a literatury otevrou brány Průmyslového paláce na Výstavišti v Praze Holešovicích. Nakladatelé a knihkupci budou 14.–17. 5. opět nabízet svá díla na mezinárodním knižním veletrhu a literárním festivalu Svět knihy Praha 2015.

Na co se mohou letos návštěvníci těšit?

Čestný host: EGYPY

Témata:

Fotografie a kniha

Světová knižní šampióny pro mladé čtenáře

Literární diaspora a Češi ve světě

Záštitu převzal ministr kultury ČR Daniel Herman,

1. místopředseda Senátu Parlamentu ČR Přemysl Sobotka, hlavní město Praha a městská část Praha 7.

Jak bude veletrh otevřen?

čtvrtek–sobota, 14.–16. května, 9.30 – 19.00

neděle, 17. května, 9.30 – 16.00

Národní knihovna ČR již tradičně přivítá návštěvníky ve svém stánku v pravém křídle Průmyslového paláce, kde bude možné získat informace o knihovně a jejich službách. K zakoupení zde budou jak publikace, které knihovna vydala, tak i propagační předměty.

Výstava „Jan Hus: problém přijmout svobodu“

Dne 20. května 2015 bude v Národní knihovně České republiky zahájena výstava „Jan Hus: problém přijmout svobodu“, pořádaná k šestistému výročí jeho upálení, která bude součástí celé řady dalších husovských akcí doma i v zahraničí. Vzhledem k tomu bylo možno zvolit nikoli obvyklý popularizační přístup informující o základních událostech a mezních situacích Husova života, ale pokusit se o zařazení historické osoby a osobnosti Jana Husa do bouřlivého kontextu českých dějin v celé době lucemburské (1310-1437).

Výstava je složena z rukopisů dokumentujících myšlenkový vývoj a ideové konflikty v českých zemích, které umožňují interpretovat Husův život, Husovo působení a s ním spojené konflikty na pozadí jím prosazovaného způsobu činné víry, důležitého pro emancipaci laického živilu ve středověké církvi, a jeho protějšku, představova-

ného subjektivním svobodným jednáním, zásadním pro liberalizaci a demokratizaci života v tehdejší společnosti. Pokud jeho vnější konflikt spočíval v důrazné kritice zesvětštělého způsobu života v církvi a zpředměněného věroučného a liturgického provozu a nakonec vedl k jeho odsouzení a upálení, jeho vnitřní konflikt byl méně efektivní, ale o to tragičtější, protože sice na jedné straně nadšeně podporoval svobodu laické činné víry jako pravou

podstatu křesťanského života, avšak na druhé straně důrazně odmítal život spočívající v subjektivním svobodném jednání, který považoval za světský a křesťana nehodný, jakkoli právě on a nikoli život činné víry utvářel skutečnou praktickou svobodu člověka ve společnosti tím, že mu umožňoval nalézt v sobě pozitivní svobodu nespočívající pouze v privilegiích, jak tomu bylo až dotud.

Knihy znovu nalezené

Národní knihovna iniciovala unikátní mezinárodní projekt „Knihy znovu nalezené“, podpořený grantem z Evropského hospodářského prostoru (EHP) a Norských fondů. Předmětem zájmu projektu jsou konfiskované či zavlčené knihy, které se na území tehdejšího Československa dostaly během II. světové války, či krátce po ní. Tyto fondy jsou rozptýleny do mnoha úřadů a institucí, velká část z nich je navždy ztracena. I přesto tvoří nedílnou součást našeho kulturního dědictví, mnohdy jsou poslední památkou na původní vlastníky a dotváří dobovou kulisu jedné historické etapy dějin Československa.

Jan Hus na hranici
(Riechentalova kronika)

Cílem projektu je zpracovat 12 000 knihovních dokumentů. Paralelně s těmito knihovnickými pracemi probíhá i archivní a historický výzkum, který se zabývá širším historickým kontextem záboru knih. Dále je v plánu projektu vyjasnit právní rámec, který se ke knihám váže, a uspořádat dvě výstavy (virtuální a fyzickou) s doprovodnými odbornými semináři, na jejichž uskutečnění se podílí norský partner projektu, organizace Stiftelsen Arkivet. Na základě zjištěných informací z archivního výzkumu vyjde na závěr projektu odborná publikace. V harmonogramu je počítáno se 16 měsíci; akce byla oficiálně zahájena 1. ledna 2015 a plánované ukončení je k datu 30. dubna 2016.

Představujeme

Krásná literatura v elektronické podobě Přístup k literárně vědným databázím v NK ČR

Studujete literární vědu? Zajímá vás literatura jako obor? Nebo se chcete dozvědět něco víc o vašich oblíbených autorech či si dokonce poslechnout ukázky z jejich děl? Máme pro vás řešení. Prozkoumejte elektronické databáze z této oblasti: Literature Online a Literature Resource Center.

Databáze Literature Resource Center (LRC) obsahuje více než 1 800 000 dokumentů. Zastoupeny jsou články z 500 odborných časopisů, životopisy spisovatelů, multimedia, recenze, literární kritiky, přehledové práce a samozřejmě literární díla. Najdete zde také biografické informace o 145 000 autorech. Pro lepší komfort při práci v databázi můžete využít českou jazykovou verzi.

R)

V rámci LRC je k dispozici také databáze *Scribner Writers Series*, která obsahuje eseje o 1400 autorech, a dále i databáze *Twayne's Authors Series*, kde najdete kritické příspěvky k historii a vývoji literárních směrů či k jednotlivým autorům a jejich dílům.

Při zadávání dotazu je možné využít „našeptávač“ termínů. Pro lepší orientaci ve výsledcích je k dispozici celá řada možností, od rozdělení nalezených záznamů podle jejich typu (literární kritiky, biografie, přehledové stati, recenze, literární díla či multimedia) po možnost zúžit dotaz podle předmětu, literáta, názvu díla či publikace o něm, případně typu dokumentu.

Pokud se chcete potrérovat v poslechu angličtiny, máte možnost si články „přečíst“ a poslechnout si je v integrovaném přehrávači, případně pro studijní účely stáhnout ve formátu MP3. K dispozici jsou také nástroje pro správné citování pramenů ve vědeckých pracích.

Literature Online je stěžejní zdroj pro studium a výuku literatury z anglické jazykové oblasti. V databázi naleznete více než 357 000 textů básní, dramát či prózy od 6. stol. do současnosti, stejně jako odkazy na cca 15 000 literárních textů, které redaktori databáze našli na volně dostupném webu. Vše lze plnotextově prohledávat.

Hlavní stránka Literature Online

V databázi najdete také slovníky či referenční publikace. Obsahuje i kritické eseje, články z odborných časopisů a kompletní bibliografickou databázi ABELL (*Annual Bibliography of English Language and Literature*) - základní zdroj pro studium anglistiky.

Seznam výsledků v Literature Online

Dále můžete ve výsledcích vyhledávání očekávat životypy autorů (i mimo anglickou jazykovou oblast), zprávy z vědeckých studií z oblasti literatury a jazykovědy.

A aby si přišlo na své i ucho, můžete si prostřednictvím databáze Literature Online poslechnout zvukové nahrávky nastudování 83 Shakespearových her.

Audio nahrávky Shakespearových her

V sekci Poets on Screen na vás čekají video nahrávky čtení z vybraných děl z anglické jazykové oblasti. Databáze je aktualizována minimálně 9x ročně.

Ukázka videonahrávky Poets on Screen

Obě databáze jsou dostupné pro uživatele NK ČR také prostřednictvím vzdáleného přístupu.

Dalimilova kronika

Dalimilova kronika je nejstarším dějepisným dílem psaným v českém jazyce. Pochází z doby kolem roku 1310. Patří k typu veršovaných kronik psaných v národních jazycích pro šlechtu. Základní ideou kroniky je podat české dějiny tak, jak byly nazírány očima zemské obce – v našem případě očima české šlechty (tedy nikoli krále, biskupa apod.). Ačkoli se kronice říká *Kronika*

Dalimilova nebo *Kronika tak řečeného Dalimila*, její autor není ve skutečnosti znám. Podstatné však je, že autorství lze přiřknout osobě, která byla ideově spojena s českou šlechtou a vystupovala v jejím zájmu.

Český text Dalimilovy kroniky byl často přepisován; dochovalo se osm úplných rukopisů a pět zlomků. Opisovali však nereprodukovali text přesně, nýbrž jej různým způsobem upravovali, obměňovali a doplňovali, takže vznikaly různé redakce či verze uzpůsobené různým dobovým podmínkám.

Dosud byly známy pouze dva německé překlady. Starší z nich je veršovaný a pochází z let 1342-1346. Mladší německý překlad je prozaický a pochází z 1. poloviny 15. století. Husité v této době vyvolávali ve střední Evropě zájem o českou problematiku a jedním z jeho výsledků byl právě tento překlad. Zatímco starší překlad do němčiny vznikl na území Čech, mladší byl pořízen na německém území.

Počátky křesťanství v Čechách (Dalimilova kronika, 1331–1333)

Ve sbírkách Národní knihovny ČR se nacházejí tři úplné rukopisy a dva zlomky psané česky. Nejznámějším z nich je tzv. Łobkowiczský rukopis (sign. XXIII.G.87). Tento rukopis je významný tím, že uchovává znění první redakce, ale zároveň vykazuje prvky redakce druhé. Dokládá tedy způsob, jak volně se ve středověku přepisovaly texty. Navíc obsahuje několik drobných iluminací, z nichž nejznámější jsou postavy sv. Václava a sv. Vojtěcha.

Objevený latinský rukopis je zlomkem o dvanácti listech (24 stranách). Byl sice zhotoven v Itálii (svědčí o tom jak italský typ písma, tzv. *rotonda*, tak iluminace hlásící se k některé dílně v Bologni), je však bohemikální svým tématem (česká kronika) i svým pravděpodobným objed-

navatelem (rukopis nechala pravděpodobně pořídit česká šlechta v době pobytu mladého Karla IV. společně s jeho otcem Janem Lucemburským v Itálii v letech 1331–1333 a české poselstvo mu jej předalo nejspíše v souvislosti s jednáním o jeho návratu do Čech, které proběhlo v jihotyrolském Meranu). Rukopis je bohatě iluminován. Obsahuje řadu celostránkových obrazů i menší iluminace a představuje tak nejstarší dochovanou českou knížecí galerii.

Zlomek obsahuje latinský překlad šesti celých kapitol a pěti neúplných kapitol Dalimilovy kroniky. Zachycuje příběhy Bořivoje, Svatopluka, Drahomíry, sv. Ludmily, sv. Václava, Radslava, sv. Pěti bratří, Oldřicha a Boženy, objevení Přimdy Oldřichem a průběh Břetislavova tažení do Polska. Text byl přeložen souvisle, nejde o pouhou výběrovou adaptaci. Z toho plyne, že původní rukopis obsahoval text celé kroniky. Latinský překlad Dalimilovy kroniky nebyl do roku 2005 vůbec znám. Česká republika, zastoupená Národní knihovnou ČR, získala rukopis dražbou v pařížské aukční síni Piasa za 339 000 EUR. Peníze uvolnila na žádost tehdejšího ministra kultury vláda ČR.

Zlomek latinského překladu rukopisu Dalimilovy kroniky bude vystaven v Národní knihovně ČR v Zrcadlové kapli dne 1. května od 9.00 do 17.00 hodin, vstup bude zdarma.

Výstava e-NK ČR aneb Vítejte v elektronickém světě NK

Máte někdy v knihovně dojem, že se ztrácíte mezi zdroji a službami, které vám nabízíme, a nevíte, kdy přesně kterou využít? Právě pro vás jsme připravili výstavu e-NK ČR. Do 23. května

2015 ji najdete na hlavní chodbě před Všeobecnou studovnou. Na patnácti panelech vás seznámíme s vybranými zdroji a službami NK ČR, které jsou pro vás přístupné v elektronické podobě. Stačí deset minut a budete vědět, že zahraniční články můžete hledat v multivyhledávači EDS, JIB+ nebo Library Press Display. Pro zahraniční e-knihy jsou tu ebrary a eBook Collection. Zjistíte, jak si e-knihy můžete vypůjčit na vlastní chytrý telefon nebo tablet. Poradíme vám také, co můžete hledat v digitálních knihovnách Kramerius a Manuscriptorium nebo jak si objednat digitalizaci starých knih prostřednictvím služby EOD. Posloucháte rádi kvalitní hudbu? Víte, že máme v hudebních knihovnách Naxos Music a Oxford Music Online rozsáhlé kolekce nahrávek od klasické hudby, přes jazz, klasické americké písně až po world music?

Prostřednictvím výstavy e-NK ČR se můžete seznámit s více než dvaceti e-zdroji a e-sluzbami NK ČR. Budeme rádi, pokud vás bude výstava motivovat k jejich vyzkoušení a využívání. Nejste si jistí, jak s některými zdroji pracovat a který je pro vás ten pravý? Přijďte do Referenčního centra, rádi vám poradíme.

Soutěžte s výstavou e-NK ČR!

Díky výstavě e-NK ČR získáte nejen nové informace, ale můžete si dovybavit i vaši domácí pracovnu. Stačí, když se zúčastníte soutěže, která je součástí výstavy. Ke každému panelu výstavy jsme pro vás připravili jednu otázku. Zdá se Vám to těžké? Ani náhodou! Věnujte soutěži 5 minut u kávy a možná některou z cen získáte po skončení výstavy právě vy. Soutěže se můžete zúčastnit online nebo vyplněním soutěžních lístků, které najdete na výstavě.

Hlasovací box

S našimi cenami si můžete vypít hrnek ranní kávy nebo odpoledního čaje o páté, napsat si ty nejtipnější poznámky k přednášce nebo si ty kamarádovy odnést na novém USB disku. Hledáme i vášnivě zahradníky, kteří by si chtěli vypěstovat vlastní zpívající květinu, při tikání hodin by sledovali, jak postupně roste a sílí, nebo by si po vyčerpávajícím studiu jednoduše chtěli osladit život. A připravili jsme mnoho dalšího, tak neváhejte a soutěžte!

Ukázky cen věnovaných do soutěže si také můžete prohlédnout ve vitrínkách, které jsou součástí výstavy. Správné odpovědi budou po skončení výstavy slosovány a jejich autorům předáme balíčky plné dárků.

Co najdete v Národní digitální knihovně

V rámci projektu Národní digitální knihovna (NDK) byly zdigitalizovány miliony stránek textů bohemikální produkce 19.–21. století, tj. dokumentů vydaných na území České republiky, napsaných v češtině nebo pojednávající o Česku. Dokumenty jsou následně uloženy ve spolehlivém digitálním úložišti a obsah NDK je zpřístupněn v uživatelském rozhraní Kramerius 4 (K4). O vyhledávání, práci s vybranými dokumenty a tisku v K4 jsme již psali, nyní bychom vám rádi přiblížili tento systém po obsahové stránce.

Budeme pro vás pravidelně připravovat články o zajímavých faktech, událostech nebo osobnostech, které odkazem propojíme s konkrétní stránkou periodika či knihy, anebo obecně s první stránkou celého dokumentu v NDK.

Systém bohužel nedokáže lokalizovat přímo konkrétní článek, ale dovede vás ke stránce periodika, kde bude třeba daný článek dohledat. Nicméně tato aktivita se určitě vyplatí, protože vám NDK zprostředkuje daleko silnější zážitek!

Nezasvěcené upozorňujeme, že Národní knihovna ČR respektuje autorský zákon, a proto si značnou část odkazů můžete plně vychutnat pouze na vybraných počítačích v prostorách Národní knihovny ČR. Nechte se zlákat a vstupte do našeho elektronického světa!

Co najdete v NDK

Osud JUDr. Milady Horákové

„Hrála jsem to snad špatně, ale myslela jsem to poctivě. To mi můžete věřit. Jsem pokorná a odevzdaná do vůle Boží – tuto zkoušku mi určil a já jí procházím s jediným přáním: abych splnila zákony Boží a zachovala si své čestné lidské jméno.“

– úryvek z posledního dotazu Milady Horákové rodně datovaného 27. 6. 1950, v půl třetí ráno. Téhož dne v půl šesté ráno byla již doktorka Horáková po smrti.

Milada Horáková, československá právnička, která se po 1. světové válce angažovala především v sociální politice, byla horlivou bojovnicí za rovnoprávnost žen a členkou Československého červeného kříže. Na základě výsledků svobodných voleb v roce 1945/1946 se stala poslankyní nejprve prozatímního Národního shromáždění, později svůj post poslankyně obhájila. Zastávala významné funkce v Ženské národní radě, kde se především podílela na přípravě návrhů zákonů, a nové myšlenky šířila na řadě politických a společenských akcích.

Během okupace Československa nacisty se Horáková aktivně podílela na československém odboji, za což byla v roce 1940 zatčena gestapem, krutě vyslýchána a uvěz-

něna. Tehdy poprvé jí hrozil trest smrti – 27 jejích spoluobojovníků bylo popraveno, ona sama smrti unikla jen díky vlastní úspěšné obhajobě přednesené v německém jazyce.

Po druhé světové válce se opět aktivně podílela na politickém životě a na nové koncepci poválečného Československa. Změny v politické rovnováze a snaha komunistické strany zvrátit demokratické procesy ve společnosti směrem k totalitě se jí staly osudnými. Dne 22. května 1950 byla spolu s dalšími 12 osobami obžalována ze spáchání nejtěžších zločinů proti republice, přičemž za jejím odsouzením stála záslužná snaha skupiny demokratických politiků (včetně jí samé) o komunikaci s exilem, jejímž cílem mělo být znovuoobnovení demokracie v Československu. Samotný proces byl zahájen 31. května 1950. Soud byl zmanipulovaný, nicméně dr. Horáková si přesto vytvořila prostor pro vyjádření svých názorů a přesvědčení. Během jednání byly do soudní síně vnášeny koše se vzkazy od pracujících lidu, žádající nejpřísnější tresty, noviny otiskovaly žádosti podniků, ústavů a nemocnic, které se také domáhaly tvrdého potrestání. Pečlivá medializace provázela všechna soudní přelíčení. Výsledkem bylo udělení 4 trestů smrti a dlouholeté či doživotní žaláře pro zbylé obžalované. Rozsudek smrti byl nad obžalovanými vykonán 27. 6. 1950 v pankrácké věznici, a to způsobem, kterým ze světa navždy odešel K. H. Frank.

Jak se knihy dostávají do Slovanské knihovny Akvizice v Národní knihovně ČR – část druhá

Slovanská knihovna (SK) – jako specializovaná vědecká knihovna zaměřená na slavistiku – sama určuje směr rozvoje své knihovny sbírky a rozšiřuje a doplňuje svůj fond nezávisle na akvizičních odděleních Národní knihovny ČR. Ročně přibývá do SK přibližně 9000 svazků zejména odborné literatury, převážná část z nich je cizojazyčná. Podobně jako NK získává SK dokumenty zejména třemi hlavními způsoby: nákupem, výměnou a darem.

Poměrně složitá situace je už mnoho let v oblasti nákupu knih ze zahraničí – ne ve všech zemích totiž funguje knižní trh standardně. V některých zemích, hlavně v jihovýchodní a východní Evropě, není téměř možné zakoupit knihy jinde běžným způsobem za přijatelnou cenu. V tom případě je nezastupitelná osobní návštěva dané země a nákup literatury přímo v tamějších knihkupectvích, na knižních veletrzích či aukcích. Zmíněné země

však vykazují ještě jednu zvláštnost – značná část nově vydaných knih není k dispozici na pultech knihkupectví. V tom případě nezbyvá než objíždět jednotlivá vydavatelství, akademické ústavy, univerzitní katedry i soukromé vydavatele a přímo v jejich provozovnách (nezřídka „pečlivě ukrytých“ v útrobách nehostinných továrních komplexů či ve sklepeních vnitrobloků obytných budov) se snažit potřebné tituly zakoupit. Výjimkou nebývají ani soukromé návštěvy v bytech autorů či drobných vydavatelů. V této souvislosti je nutné zmínit ochotnou pomoc mnoha českých zastupitelských úřadů a Českých center, jejichž pracovníci zajišťují transport získaných publikací do České republiky.

Stejně jako NK udržuje i SK dlouholetou spolupráci s mnoha zahraničními knihovnami, založenou na vzájemné výměně publikací (ať již nově vydaných, anebo starších, pocházejících z duplikátních fondů). Jde o velice užitečnou a vítanou formu spolupráce, která umožňuje získat knihy často na knižním trhu nedostupné, její efektivita však ve velké míře závisí na osobní iniciativě pracovníka v partnerské knihovně a jejích finančních možnostech. Výměna publikací supljuje nedostatek finančních prostředků na standardní nákup: vzhledem k trendu snižování počtu pracovníků knihoven a změnám pracovních priorit má rozsah výměny publikací neustále sestupnou tendenci.

Nezanedbatelným zdrojem publikací pro fond jsou dary. SK tímto způsobem získává takřka třetinu ročního přírůstku – vzhledem k letitému podfinancování rozpočtové položky na nákup dokumentů jsou darované knihy doslova záchranou. Často jde o staré knihy ze soukromých knihoven, které knihovně nabízejí sami vlastníci nebo jejich dědicové, a to umožňuje zacelovat mezery ve sbírkách starší literatury. Velký počet darovaných knih však knihovně předávají sami uživatelé-autoři (z velké části zahraniční), kteří přijíždějí do Prahy studovat a přivážejí s sebou vlastní publikace. Knihy poskytují darem rovněž odborní návštěvníci či účastníci kulturních akcí pořádaných knihovnou. Mnozí autoři také pravidelně zasílají své nové publikace – znají Slovanskou knihovnu a považují si za čest, jsou-li jejich knihy součástí jejího knihovního fondu.

O svých novinkách v oblasti odborné literatury informuje SK prostřednictvím elektronického čtvrtletníku Přirůstky odborné literatury ve fondech Slovanské knihovny.

Bližší o Slovanské knihovně: <http://www.nkp.cz/slk>

Zajímavosti a tipy

Co čte knihovník?

Mytologie, hrdinové a současnost

(Jan Lukavec)

„Mýtus není mrtev, žije dál a bude žít, dokud bude žít lidstvo. Ani moderní člověk se bez něj neobejde.“ Tak zní základní myšlenka knihy Davida Jana Novotného *Úvahy o mýtu*, vydané před několika měsíci. Lze k ní mít řadu výhrad, ale v českém kontextu jde o publikaci průkopnickou.

Při pohledu do anglicko-jazyčné produkce narazíme především na tituly, které se zaměřují na „superhrdiny“ jako Batman a Superman a na to, jak se v obrazech těchto nadpřirozených bytostí projevuje měnící se sociální klima soudobých USA (jako *Enter the superheroes: American values, culture, and the canon of superhero literature* nebo *Do the gods wear capes? : spirituality, fantasy, and superheroes*). Případně jsou titíž héroové zařazováni do kontextu dlouhé tradice polobožských mytických reků jako v knize *Superheroes and gods: a comparative study from Babylonian to Batman*. Do našich fondů se ale nyní dostává i publikace zabývající se problematikou starých a nových mýtů z obecnějšího hlediska. Kniha nese název *Sources of mythology: ancient and contemporary myths*. Obsahuje příspěvky autorů z různých civilizačních okruhů - mimo jiné i od jednoho Čecha, který ovšem nepsal o mytologii slovanské, ale starořecké. Dalším z autorů je například Scott Rubenstein, tvůrce některých novějších děl Star Treku. Ve své úvaze píše, že tento seriál sice podle něj diváci nevnímají jako náboženství, ale jeho poselství berou často „stejně vážně“. Kromě toho se v knize píše i o dílech, která se pokoušela o vytvoření nové komplexní mytologie vysvětlující vznik světa, jako například *Duna* Franka Herberta, *Letopisy Narnie* C. S. Lewise nebo *Silmarillion* J. R. R. Tolkiena.

Práce posledně jmenovaného spisovatele je ostatně natolik populární, že mnozí jeho fanoušci se převlékají za postavy, které v ní vystupují, a vydávají se do terénu znovuprožívat jejich příběhy (nebo děje Tolkienem inspirované). Každý hráč tak má „přidělenou roli nějaké postavy, kterou během hry ztvárňuje. Na rozdíl od divadla však nehrají hráči pro diváka, ale pro sebe samé a své spoluhráče“. Tento fenomén, tzv. LARP, je v knize *Sources of mythology* obsáhle analyzován. Je u něj zdůrazněno, že na rozdíl od pasivního sledování televize, LARP vychází vstříc naší touze po aktivním ztotožnění s mytickými archetypy. Interpretován je jako západní odpověď na potřebu mytického účastenství, které je v rámci naší kultury těžko dosažitelné, i když jeho potřeba zůstává stále živá.

Střípky z Archivu NK ČR

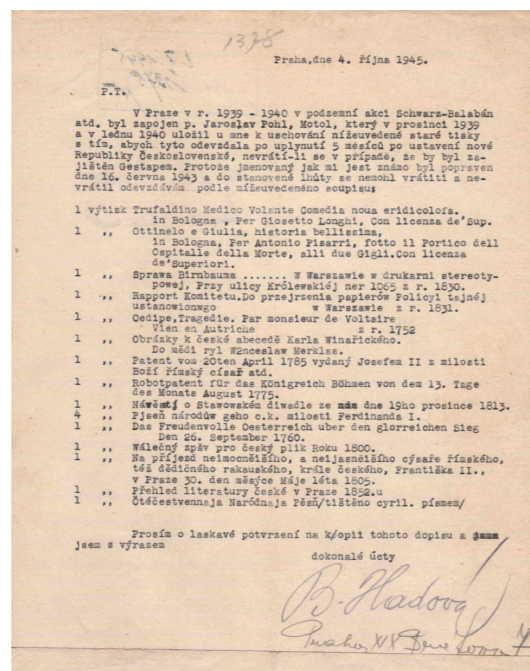
Váleční hrdinové

(Kateřina Hekrdlová)

Jistě není potřeba připomínat, že období první poloviny 40. let minulého století bylo pro obyvatele našeho státu těžké. A nejenom tomu bylo i pro zaměstnance knihovny. Pamětní deska na zdi vedle vstupu do knihovny nám připomíná jména kolegů, kteří se konce války nedožili. Ne nápadný pomníček na nádvoří se studentem pak svědčí o úmrtí jednoho z obránců Klementina. Nechme o jejich osudu, ale i o situaci v knihovně a o osudu fondů promluvit archivní dokumenty.

Ve zprávě Doklady německé činnosti za okupace, kterou v srpnu 1945 sepsal pro ministerstvo školství a osvěty ředitel knihovny Dr. Josef Bečka, se mimo jiné píše:

„Terorem a zastrahováním byli drženi při zemi všichni zaměstnanci knihovny. Osobní ztráty a osobní útrapy byly velmi těžké.“

V dobách Heydrichiády byli popraveni rada Dr. Jan Frček a komisařka Dr. Anna Zbořilová. V koncentračních táborech zemřel Dr. Ilja Golub a kancelářský oficiant Jaroslav Pohl.

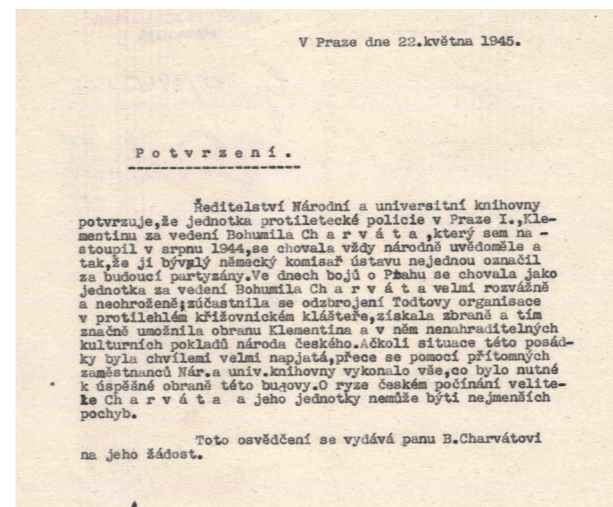
Skoro 5 let byl žalářován aktuárský ředitel Čeněk Růžička, obviněný z příprav vojenského povstání proti Německu. Dále byli žalářováni v koncentračních táborech a věznicích: vrchní komisař doc. Dr. Galla a smluvní úředník Miroslav Pařava.

Jiní úředníci pak byli z trestu předčasně dáni do penze, propuštěni, nebo jim byl snížen plat.

Řada jiných zaměstnanců byla pak „nasazena“ a to byla také jedna z četných forem rafinované persequce.

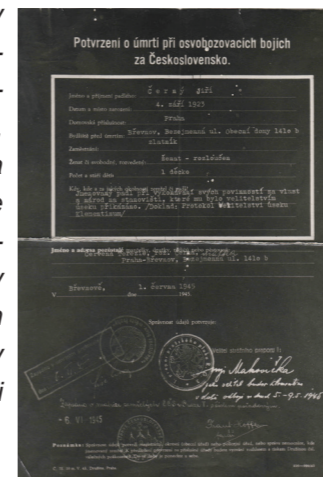
Ale přes toto pronásledování drtivá většina zaměstnanců zachovala pevnou páteř, nepoddala se útlaku, nezdála. Dva ze zaměstnanců knihovny padli za bojů o Prahu a to kancelářský pomocník Josef Vlášek a uklízečka Božena Haladová.

O ochraně knihovních fondů evakuovaných mimo Prahu, ale i samotného Klementina, napsal ředitel Bečka do časopisu *Svobodné Československo* článek *Vojáci a Národní a universitní knihovna*. V něm oceňuje zásluhy vojáků:

„Když se převálila fronta na naše území, byly tyto sbírky vážně ohroženy a knihovna musela uvažovat o jejich ochraně. Bylo jasné, že tuto ochranu musí řídit vojáci a tak vyslala knihovna na Karlův Týn škpt. Antonína Pfeffermanna a do Zlaté Koruny škpt. Otu Šindlera, zaměstnané po čas války v knihovně, aby tam jako zkušení a neohrožení důstojníci zorganizovali síly, jež by tyto naše kulturní poklady ochránily. Oba tyto důstojníci splnili svůj úkol bezvadně. Přes všechna nebezpečí zůstaly knižní poklady uchráněny a beze škod.“

Ochranu vlastních budov knihovny v Klementinu organizoval a vedl stejně úspěšně major Arnošt Makovička, nadporučík Ota Jemelka a velitel protiletectvé policie Bohumil Charvát. Knihovna oceňuje vděčně zásluhy všech těchto jmenovaných důstojníků, jakož i zásluhy ostatních vojáků, kteří stáli pod jejich vedením.“

Kalendárium aneb víte že ...

... před 125 lety, 1. 5., se v Praze konaly **poprvé prvo-májové oslavy Svátku práce**.

... před 25 lety, 2. 5., **zrušilo Federální shromáždění ČSFR trest smrti**.

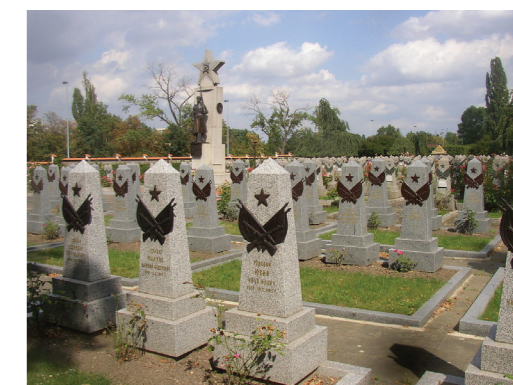
... před 140 lety, 3. 5., se v Praze začala stavět **trať koňské tramvajové dráhy**; poslední jízda pražské koňky se uskutečnila přes Karlův most před 110 lety, 12. 5. 1905.

... před 70 lety, 5. 5., vypuklo v Praze **povstání proti nacistickým okupantům**.

... před 100 lety, 6. 5., se narodil **Orson Welles**, americký režisér.

... před 70 lety, 8. 5., **skončila v Evropě oficiálně 2. světová válka**, když o půlnoci z 8. na 9. 5. 1945 vstoupila v platnost kapitulace Německa. Rusko považuje dodnes za konec války (Velké vlastenecké války) 9. květen, kdy vojska I. ukrajinského frontu osvobodila Prahu. Celosvětově však válka oficiálně skončila až 2. září 1945 kapitulací Japonska. Ani tato data však **neznamenala konec bojů** na jednotlivých územích. Dne 9. května padly poslední výstřely v Praze, ale na jihu Čech, v Milíně, Čimelicích, Březnici, se bojovalo až do rána 12. května. Datum na Památníku vítězství v Milíně je 11. května 1945 a připomíná poslední bitvu druhé světové války na našem území. V ostatních státech Evropy končily boje různě, např. v Jugoslávii se bojovalo ještě 14. května a poslední německá jednotka kapitulovala v Evropě až v září. I v Asii přetrvávaly boje i po kapitulaci japonského velení, samotná japonská vojska kapitulovala v Singapuru teprve 12. září. Zbytky japonských vojáků bojovaly až do 70. let – poslední se vzdal asi v roce 1975.

... před 70 lety, 9. 5., vyšlo **první číslo deníku Mladá fronta**.

... před 70 lety, 12. 5., vyšlo v Praze první číslo **Lidové demokracie**, která nahradila předválečné Lidové listy.

... před 220 lety, 13. 5., se narodil **Pavel Josef Šafařík**, historik, jazykovec, slavista a básník slovenského původu, píšící česky. Od r. 1841 pracoval jako kustod v Univerzitní (dnešní Národní) knihovně, v dubnu 1848 byl jmenován jejím bibliotékářem, tj. ředitelem. V té době měla knihovna 106 500 svazků, čítárny s kapacitou 200 míst, byla otevřena 25 hodin týdně a ročně ji využilo 30-40 tisíc čtenářů. Pod Šafaříkovým vedením se podařilo zajistit pro knihovnu zvýšení státních dotací z 1600 na 2500 zlatých, což umožnilo zkvalitnit a zvýšit doplňování knižních fondů, zvýšil se počet zaměstnanců i jejich platy. Toto navýšení přineslo zkvalitnění odborného zpracování fondů a služeb čtenářům. Šafařík zavedl katalog nových přírůstků, do něhož bylo možné nahlédnout v čítárnách. Dlouholetá práce vědecká, odborná i organizační však Šafaříka velice vyčerpávala a podlomila jeho zdraví. V r. 1860 se pokusil o sebevraždu skokem do Vltavy, byl zachráněn a o pět měsíců později byl dán císařským rozhodnutím ze zdravotních důvodů na odpočinek. Zemřel v roce 1861.

... před 165 lety, 16. 5., byla založena **společnost pro postavení Národního divadla**.

... před 70 lety, 19. 5., vydal prezident Edvard Beneš v Praze **dekret o národní správě majetku Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů**.

... před 110 lety, 22. 5., se narodil **Vilém Závada**, básník a překladatel.

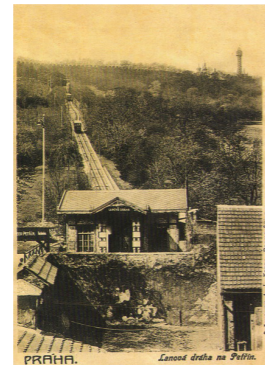
... před 90 lety, 24. 5., byl v Praze na Malé Straně **otevřen Tyršův dům jako sídlo České obce sokolské**.

... před 115 lety, 26. 5., se narodil **Vítězslav Nezval**, básník.

... před 65 lety, 31. 5., začal v Praze zinscenovaný proces s političkou **Miladou Horákovou** a dalšími dvanácti osobami. Proces skončil 8. 6. a M. Horáková byla popravena 27. 6. 1950.

... před 60 lety 1. 6., byla otevřena **první samoobslužná prodejna** v Husitské ulici v Praze na Žižkově.

... před 415 lety, 8. 6., provedl **Ján Jesenský**, známý jako Jesenius, **první pitvu lidského těla v Čechách** v Rečkově koleji v Praze na Starém Městě.

... před 40 lety, 15. 6., byl v Praze po přerušení v roce 1965 **obnoven provoz lanové dráhy na Petřín**. Stavba lanovky byla zahájena již v roce 1891, aby zajišťovala dopravu k nově postavené Petřínské rozhledně. Obě stavby byly zbudovány u příležitosti Jubilejní zemské výstavy. Provoz lanovky byl po dobu její existence dvakrát přerušen. Poprvé v roce 1921 kvůli nedostatku vody, potřebné pro zatížení jednoho z vozů. Obnovena byla v r. 1932, již elektrifikovaná, z důvodu zajištění dopravy při chystaném všesokolském sletu. K druhému přerušení provozu došlo v roce 1965 v důsledku sesuvu půdy.

... před 95 lety, 18. 6., se narodil **Přemysl Otakar Špidlen**, mistr houslař.

... před 110 lety, 19. 6., se narodil **Jiří Voskovec** (vl. jm. Jiří Wachsmann), herec.

... před 65 lety, 23. 6., zemřel **František Janda-Suk**, první český olympijský medailista, první český atlet, který vytvořil světový rekord, jako první na světě použil při hodu diskem otočky.

... před 115 lety, 26. 6., se narodil **František Muzika**, malíř, knižní grafik, a scénický výtvarník.

... před 460 lety, 27. 6., položil rakouský arcivévoda a místodržitel v Čechách Ferdinand Tyrolský **základní kámen k letohrádku Hvězda**.

... před 50 lety, 28. 6., byl otevřen pro veřejnost **plavecký stadion v Praze Podolí**. Provoz byl zahájen 24. 6. mezinárodními plaveckými spartakiádními závody.

... před 140 lety, 29. 6., zemřel **Ferdinand V. zvaný Dobrotivý**, bývalý rakouský císař a poslední korunovaný český král.

Zveme vás

Zrcadlová kaple Klementina

PAŘÍŽSKÝ ZLOMEK DALIMILOVY KRONIKY 1. 5. / 9.00–17.00 hod.

Mimořádné vystavení zlomku bohatě iluminovaného rukopisu latinského překladu Dalimilovy kroniky k zahájení světové výstavy EXPO 2015 v Miláně. Zlomek byl objeven počátkem roku 2005 a následně získán NK ČR na aukci v Paříži. Rukopis vznikl pravděpodobně v horní Itálii, nejspíše Boloni, v letech 1331-1334. Je významný nejen svou výjimečně bohatou výtvarnou výzdobou, která je na první pohled jeho nejvýznačnějším rysem, ale zejména tím, že je jediným, dříve neznámým, dokladem překladu nejstarší české veršované Kroniky tak řečeného Dalimila do latiny. Původní česká kronika vznikla kolem roku 1310 a patří k typu veršovaných kronik psaných v národních jazycích.

Ačkoli vystavený zlomek obsahuje zhruba desetinu celého textu, je vyzdoben mnoha celostránkovými i menšími iluminacemi, které představují nejstarší dochovanou českou knižecí galerii.

Vstup zdarma.

Galerie Klementinum

(vstup od Mariánského náměstí, vchod B2)

Vstupné: dospělí 50 Kč; senioři, studenti, skupina nad 10 osob 40 Kč/osobu; děti 6–15 let 20 Kč, děti do 6 let zdarma. Více informací na <http://www.nkp.cz>

MEZIVÁLEČNÁ PŘESTAVBA KLEMENTINA 18. 3. – 7. 5. / út–ne: 10.30–18.00 hod.

Výstava zprostředkovává významný moment stavební přeměny Klementina na funkční areál plně vyhovující tehdejší potřebám v něm sídlících vědeckých knihoven a jejich uživatelům. Jejím autorem byl architekt Ladislav Machoň. Výsledky přestavby v průběhu času mimo jiných dokumentoval také fotoateliér Jaroslava Brunera-Dvořáka.

Expozice bude z technických důvodů otevřena pouze do 7. 5.

JAN HUS: PROBLÉM PŘIJMOUT SVOBODU 21. 5. – 28. 6. / út–ne: 10.30–18.00 hod.

U příležitosti 600. výročí upálení Jana Husa, pořádá Národní knihovna ČR výstavu, která čerpá z fondů Oddělení rukopisů a starých tisků. Jejím cílem je poukázat na místo a význam výrazné osobnosti reformního hnutí v rámci českých středověkých dějin.

Výstavní chodba – přizemí

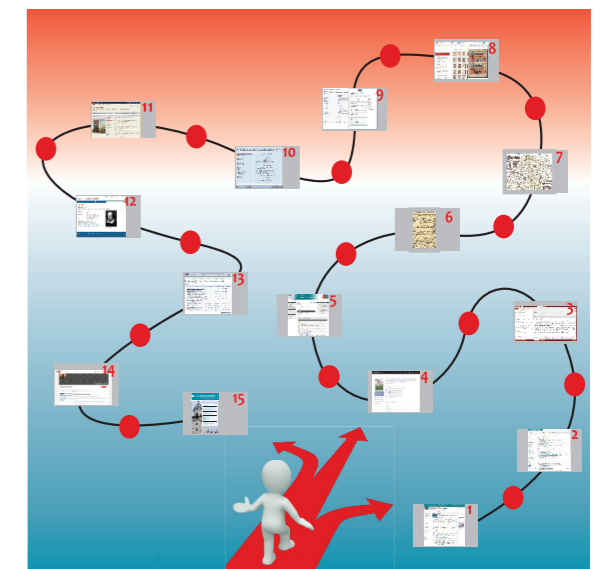
(hlavní vstup do budovy Klementina, vchod A)

e-NK ČR aneb VÍTEJTE V ELEKTRONICKÉM SVĚTĚ NÁRODNÍ KNIHOVNY

1. 4. – 23. 5. / po–so: 9.00–19.00 hod.

Víte, že řada zdrojů a služeb Národní knihovny ČR je přístupná online i mimo prostory knihovny v režimu 24/7? Prostřednictvím těchto zdrojů najdete zahraniční články a e-knihy, budete listovat aktuálním denním tiskem nebo naopak staletými rukopisy, či novinami, které mohli číst naši dědečkové. Online můžete poslouchat i kvalitní nahrávky, objednat si digitalizaci knihy nebo zajistit článek ze zahraničí.

Pojďte se s námi projít výstavou, seznamte se se zdroji a službami, které možná ještě neznáte nebo jste je nevyužili, a nepropástejte možnost si během výstavy zasoutěžit o drobné ceny.

KAREL VODÁK

28. 5. – 18. 7. / po–so: 9.00–19.00 hod.

Retrospektivní výstava představuje přehled umělcovy tvorby v oblasti užité grafiky, ať již jde o knižní ilustrace, filmové plakáty nebo drobné filatelistické grafiky. Navrhoval známky pro EXPO 67 v Montrealu i pro EXPO 70 v Ósace, z něhož známka s motivem hory Fudži byla vyhodnocena mezinárodní porotou jako nejlepší známka Světové výstavy.

Vzdělávací centrum Národní knihovny ČR

(vchod B2, 1. patro, č. dv. 210)

SLAVNOSTNÍ UDĚLENÍ CENY

RUDOLFA MEDKA PRO ROK 2015

26. 5. / od 16.00 hod.

Cenu uděluje každoročně Slovanská knihovna a občanské sdružení Ruská tradice. Nositelkami ceny v letošním roce budou Marta Dandová a Raisa Machatková, archivářky, které se mimo jiné výrazně zasloužily o zpřístupnění archivních sbírek ruské a ukrajinské emigrace uložených v Památníku národního písemnictví a v Národním archivu.